

IXTISOSLASHTIRILGAN MAKTALARDA TA'LIMI MAZMUNINI
INTEGRATSIYALASH

G'ulomov Nozimjon Kozimjon o'g'li

Andijon davlat pedagogika instituti o'qituvchisi bittasiga asistenti

Annotatsiya: Ushbu maqola ta'lim soxasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan tanishtirish, amalda qo'llash va shu orqali ta'lim samaradorligini ta'minlash rivojlanish dinamikasini yanada jadallashtirish, bunda yaratilgan shart-sharoitlar va imkoniyatlardan samarali foydalanish, umum ta'lim maktablari uchun raqobat bardosh mutaxassislarni — bo'lajak fan o'qituvchilarni yetkazib berish bugungi kunda eng dolzarb masala hisoblanadi.

Kalit soz'lar: ta'lim tarbiya, axborot texnolojylari, ta'lim sifati, ta'lim samaradorligi.

Har qaysi davlat o'z rivojlanish yo'lini ilm fansiz tasavvur eta olmaydi. Shuningdek bizning mamlakatimizda ham ilm fanni rivojlantirish, malakali teran fikrlaydigan kadrlarni tayyorlash masalasi davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan.

Dunyo pedagoglarining eng katta muammolaridan biri o'qitish jarayonini soddalashtirish, o'quvchilarning bilim darajasini yuksaltirish, ularning fanni chuqur o'zlashtirish uchun ko'plab ta'lim shakllari hamda metodlar ishlab chiqilmoqda.

Tadqiqotning dolzarbligi. 20-asr oxiri 21-asr boshlarida dunyoda ro'y bergan murakkab ijtimoiy-siyosiy, madaniy va dunyoqarashdagi o'zgarishlar ta'lim tizimi oldida yangi muammolarni qo'ymoqda. Ta'lim sohasida sezilarli o'zgarishlarni keltirib chiqaradigan jahon taraqqiyotining asosiy zamonaviy tendentsiyalari quyidagilardan iborat:

- jamiyat taraqqiyoti sur'atlarini tezlashtirish va buning natijasida odamlarni tez o'zgaruvchan sharoitda hayotga tayyorlash zarurati;
- postindustrial, axborot jamiyatiga o'tish, madaniyatlararo o'zaro hamkorlik ko'lamini sezilarli darajada kengaytirish, shu munosabat bilan muloqot qilish qobiliyati va bag'rikenglik kabi shaxsiy fazilatlar alohida ahamiyatga ega;
- xalqaro hamjamiyat doirasidagi hamkorlik natijasidagina hal etilishi mumkin bo'lgan global muammolarning paydo bo'lishi va kuchayishi, bu esa yosh avlodda zamonaviy tafakkurni shakllantirishni taqozo etadi;
- jamiyat hayotini demokratlashtirish, siyosiy va ijtimoiy tanlash imkoniyatlarini kengaytirish fuqarolarning bunday tanlovga tayyorlik darajasini oshirish zarurligini ta'minlaydi;
- iqtisodiyotning jadal rivojlanishi, raqobatning kuchayishi, malakasiz, past malakali ishchi kuchi ko'lamining qisqarishi, bandlik sohasidagi chuqur tarkibiy o'zgarishlar ishchilarning malakasini oshirish va qayta tayyorlashga doimiy ehtiyojni belgilab beruvchi o'sish sur'atlari; , ularning professional harakatchanligi;

● rivojlangan mamlakatlarda milliy boylikning 70-80 foizini tashkil etuvchi "inson kapitali" qiymatining o'sishi ham yoshlar, ham kattalar uchun ta'limning intensiv, jadal rivojlanishiga olib keladi.

Yangi sivilizatsiya "muammolari" tabiiyki, ko'plab mamlakatlarni "ta'lim bum"iga, ta'lim tizimini chuqur isloh qilish to'lqiniga olib boradi. Bu turli mamlakatlarda sodir bo'lmoqda, bizningcha, Rossiya global tendentsiyalardan chetda qolishi mumkin emas va kerak emas.

- Ta'limdagi o'zgarishlarning global tabiati:
- ta'lim maqsadlarini jiddiy yangilash;
- ta'limni individuallashtirishni chuqurlashtirish;
- ta'lim va o'z-o'zini tarbiyalashning innovatsion usullarini kengaytirish;
- o'rta ta'limni profillash, uni kasbiy ta'lim bilan integratsiyalash

Ta'lim O'zbekiston ijtimoiy va iqtisodiy sohalarda, milliy xavfsizlikni ta'minlash va davlat institutlarini mustahkamlashda duch keladigan muammolarni hal qilishda yordam berishi kerak.

Bu haqida –Davlatning ta'lim siyosati 13-asrning birinchi o'n yilligida ta'lim tizimidagi rivojlanish va o'zgarishlar yo'nalishini belgilaydi. Ta'lim siyosati ta'lim sohasidagi milliy manfaatlarni aks ettiruvchi va ularni jahon hamjamiyatiga taqdim etish bilan birga, jahon taraqqiyotining umumiy tendentsiyalarini ham hisobga oladi.

Ta'lim mazmunini rivojlantirishning zamonaviy tendentsiyalariga ko'ra, yo'nalishlardan biri integratsiya .

- ta'limning turli tarkibiy qismlarining birligini izlashga urinishdir. Integratsiya zarurati barcha zamonaviy fanlar bir-biri bilan chambarchas bog'liqligi va shuning uchun maktab fanlarini bir-biridan ajratib bo'lmasligi bilan bog'liq. O'quv fanlari o'rtasidagi bog'liqlik tegishli fanlar o'rtasidagi aloqalarning aksidir, ularning har biri o'z sohasida yagona mavjud moddiy dunyoni o'rganadi

Ta'lim mazmunini integratsiyalash muammosi hozirgi vaqtda zamonaviy didaktikaning eng muhim nazariy va amaliy masalalaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, mualliflar (P.R.Atutov, B.S.Gershunskiy, V.S.Lednev, I.Ya.Lerner, M.I.Maxmutov, A.M.Novikov) ta'lim mazmunining mohiyati uning jamiyatning ijtimoiy buyurtmasi sifatida harakat qilishini ta'kidlaydilar. Pedagogik tizimlarda integratsiya jarayonlari metodologiyasining rivojlanishi B.C. asarlarida o'z aksini topgan. Bezrukova, M.N. Berulava, V.A. Ignatova, E.A. Kashina, E.V. Meshko-va, S.A. Sergeenok, L.V Trubaichuk, Yu.S. Tyunnikova, A.D. Ursula va boshqalar. Ushbu tadqiqotlarda pedagogik integratsiya integratsiyaning maqsadi, maqsad va vazifalariga qarab turlari va turlari, darajalari va yo'nalishlarining katta o'zgaruvchanligiga ega bo'lgan murakkab jarayon sifatida qaraladi.

Ta'lim tizimining rivojlanishining hozirgi bosqichi inson va uning atrofidagi dunyoning tabiiy yaxlitligi va ularni tabaqalashgan holda o'rganish o'rtasidagi bir qator qarama-qarshiliklar bilan tavsiflanadi; shaxsni shakllantirish va ta'lim va tarbiya usullari;

Ta'lim mazmunining murakkablashishi, o'quv ma'lumotlari hajmining ko'payishi va uni o'zlashtirish uchun ajratilgan vaqt; ilmiy bilimlarni birlashtirish va o'quv fanlarining

avtonomiyasiga intilish; bilimlarni sintez qilish, amaliy kasbiy faoliyatda kompleks qo'llash va tor mavzuga yo'naltirish zarurati; murakkab ishlab chiqarish muammolarini va mavjud mutaxassislarni tayyorlash tizimini hal qilish zarurati; ta'lim jarayonida gumanitar va tabiiy fanlar madaniyati.

Bundan kelib chiqqan holda, aynan integratsiya tabiat qonunlarining universalligi va birligi, predmetni idrok etishning yaxlitligi asosida ta'lim mazmunini tashkil etish shakli sifatida harakat qilishi mumkin, deb hisoblash maqsadga muvofiqdir.

Tevarak-atrofdagi voqelikning ob'ekti, yagona dunyoqarashning shakllanishi, buning natijasida dunyoning integrativ manzarasi shakllanadi.

"2010 yilgacha bo'lgan davrda ta'limini modernizatsiya qilish kontsepsiyasi" va "Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ixtisoslashtirilgan ta'lim kontsepsiyasi" da ko'rsatilgan maktab uchun eng muhim ijtimoiy talab nafaqat ta'limga yo'naltirilganlikdir. Talabalar tomonidan ma'lum miqdordagi bilimlarni o'zlashtirish, balki ularning shaxsiyati, kognitiv va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, jamiyatda muvaffaqiyatli sotsializatsiya va mehnat bozoriga faol moslashish.

Shu bilan birga, bu muammolarni hal etish pedagogik faoliyatning organik tarkibiy qismiga aylanishi, o'rganish va rivojlanishning umumiy jarayoniga integratsiyalashuvi kerakligi ta'kidlanadi. Ta'lim siyosatining strategik hujjatlarida yoshlarni psixologik qo'llab-quvvatlash, kasbiy qiziqishlari, mayillikini aniqlash, muayyan kasbni egallashning real imkoniyatlarini aniqlashga ko'maklashish sharti sifatida kasbga yo'naltirishning yangi roli qayd etilgan.

1. Muammoning nazariyadagi va amaliyotdagi holatining zamonaviy metodologik manbalari (vatanimizdagi va chet eldagi) tahlil qilindi, o'quv jaranida shakllantirilishiga ta'siri ko'rsatib berildi.

2. O'quvchilarning mehnat tarbiyasida xalq an'analaridan foydalanishning pedagogik tizimi ishlab chiqildi.

3. O'qituvchi faoliyatining asosiy yo'nalishlarini aniqlashdan iborat

4. O'quv jarayoni samaradorligini tezkor tashhis qilish;

5. Tadqiqotlar Kasb-hunar ta'limi nazaryasi va metodikasi bo'yicha darslarida AKT dan foydalanish zarurligi haqidagi ilgari surilgan ilmiy farazning haqiqatini

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mirziyoyev Sh. M. "Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir" O'zbekiston-2018yil

2. Karimov I.A. Barkamol avlod- O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. - T.: Sharq, 1997.- 64 b

3. MarAKyôoB.K (2020). MehHar TapônacH opqanu yqyBHunapHHHr h^THMOHH hæTra MOcnamumnapuHH TatMHHnarn. Academic Research in Educational Sciences, 1 (3), 1051-1056.

4. MaTAKyôoB.K The use of national traditions in the labor education of pupils// Academia,2020. Volume 10, Issue 10, pp 300-305

